

De treinreis van Berlijn naar Den Haag door een Amerikaanse diplomaat aan het begin van de oorlog

14 Juni 1940

Uit het dagboek 'Sketches from a Life' van de Amerikaanse diplomaat en historicus George F. Kennan

'Verliet Berlijn kort voor één uur met de nieuw in gebruik genomen sneltrein naar Den Haag. Gevangenen, waarschijnlijk Polen, werkten op de velden tussen Berlijn en Hannover. De zon scheen hard op de vlakke, boomloze velden en de gewapende bewakers hielden de gevangenen in nette, Germaanse rijen opgesteld.

Goederenwagons met gevangenen

Na Hannover begonnen we lange treinen met goederenwagons met verse krijgsgevangenen tegen te komen, vermoedelijk van het westelijke front.

De enige openingen in de wagons voor licht en lucht waren kleine langwerpige openingen op ooghoogte. Door deze openingen kon je de opeengepakte hoofden, de bleke gezichten en de verbijsterde ogen zien die vol verveling en heimwee uitstaarden over de koude strengheid van de Noord-Duitse vlakte.

Treinladingen SS'ers

Aan de Nederlands-Duitse grens stonden twee treinladingen SS'ers, compleet met motorvoertuigen, luchtafweergeschut en veldkeukens op platte wagons, te wachten op een zijspoor. Hier werden, in tegenstelling tot de wagons van de gevangenen, de schuifdeuren van de goederenwagons opengegooid; de soldaten, die zich bij de deuren verdrongen, en er allemaal hetzelfde uitzagen, staarden naar onze luxueuze trein en verslonden de kranten en tijdschriften die sommige passagiers hen toewierpen.

De brug over de IJssel

In Holland was er weinig schade te zien, althans in het gebied waar wij doorheen reden. Af en toe stond er een uitgebrande boerderij of een uitgehold pakhuis langs het spoor. Maar alles was al grondig opgeruimd met echte Hollandse netheid, en de brug over de IJssel, opgeblazen door de terugtrekkende Nederlanders, was al voldoende hersteld door de Duitsers om onze zware trein eroverheen te laten kruipen.

Tegen de tijd dat we Deventer bereikten, was het donker en moesten de gordijnen in de wagons dichtgetrokken worden om de verduisteringsregels te respecteren.

De nazi-zakenman en nazi-Hollander

Ik zat de rest van de avond te luisteren naar een gesprek tussen een zelfvoldane nazi-zakenman en een succesvolle Nederlandse [vijfde-colonne](#)-lid. Ik moest me vastklampen aan het kussen van de eersteklascoupé om niet tussenbeide te komen en te proberen de zelfgenoegzaamheid en hypocrisie uit het gesprek te blazen.

De Duitser, koud en pretentieus, herhaalde slechts de [Völkischer Beobachter](#)-hoofdartikelen en was nauwelijks de moeite waard om te irriteren. Maar de Nederlander, die een scherp, subtiel intellect had en een uitstekende taalbeheersing, stelde mijn terughoudendheid op de proef.

De moeilijke Nederlandse jeugd

Hij beweerde begrip te hebben voor de nationaal-socialistische idealen, vertelde de Duitser over de Nederlandse traditie en over het burgerlijke conservatisme van Nederland en wees er met spijt op hoe moeilijk het zou zijn om de Nederlandse jeugd, die slechts een klein land had om op terug te vallen en geen grote veroveringen om naar uit te kijken, op te leiden tot nationaal-socialisten.

Achtergelaten in Berlijn

De ambassadeur, die via de radio vanuit New York van mijn te verwachten bezoek had gehoord, ontmoette me op het station en bracht me naar zijn huis. Daar onderging ik de eerste uitbarsting van zijn vurige wrok (deels, maar slechts deels, gerechtvaardigd) over het feit dat ik zo lang incommunicado [van de buitenwereld afgesloten] was achtergelaten [in Berlijn].

Ik werd toen, na verschillende glazen uitstekende champagne, ondergestopt in een comfortabel bed waarop een slaap volgde die tot ver in de volgende dag duurde.'

[Link](#)